

Mastergradsprogrammet i sosiologi UiB

programevaluator Aksel Tjoras rapport 2019

Rapporten er basert på to kilder:

- fokusgruppe gjennomført høsten 2018, hvor 7 av 8 mastergradsstudenter i kullet som ble tatt opp høsten 2017 deltok
- gjennomgang av beskrivelsen av sosiologimasteren og de ulike emnene (<https://www.uib.no/studier/MASV-SOS>)

Om valg av masteroppgavetema

Beskrivelsen av mulige masteroppgavetemaer på nettet er kortfattet og grei lesning, hvor det går fram mulige fordypninger innenfor velferdsstat, sosial ulikhet, kjønn og klasse, arbeidsliv, livets organisering og endring, utdanning, migrasjon og etnisitet, samt familie og livsløp. Studentene nevner at valg av oppgave starter tidlig (kanskje for tidlig) allerede første høst med valg av spesialiseringsemne og særlig på våren med SOS340 prosjektutvikling.

Når det gjelder valg av oppgave peker studentene på at de setter pris på å kunne velge tema for oppgave fritt, men at det i neste omgang viser seg utfordrende å finne veiledere pga. ansatte i permisjon eller på forskningstermin. De opplever derfor at de blir fortalt å stå fritt i valget av tema, men at dette valget likevel ikke blir så fritt som formidlet på grunn av faktisk tilgjengelighet til veiledning når oppgavearbeidet skal begynne.

Et annet aspekt ved dette er at studentene føler at de skal ha valg av tema klart veldig tidlig og *for tidlig* til å ha et realistisk grunnlag for tema/veiledning. Å ha en prosjektskisse ferdig til jul første høst oppleves som tidlig, og at de på dette tidspunkt kjenner for lite til de områdene instituttet har pågående aktivitet på og dermed tilgang til særlig kompetent veiledning. De opplever å ha åpne dører til potensielle veiledere, men at presentasjonen fra instituttets ansatte bærer preg av «eldre herrer» som presenterer sine profilområder med litt lite levende presentasjoner, og at denne presentasjonen kommer for sent i relasjon til oppgavevalg. Studentene kan tenke seg at alle de vitenskapelig ansatte presenterer sin forskning og ikke bare profilområdelederne.

Emneporteføljen

Studentene forteller om mye obligatorisk på master og opplevelse av et veldig intenst høstsemester, som startet opp i seneste laget (annen uke i september), slik at «alt skulle skje i løpet av 2,5 måneder». Det opplevdes som veldig kort. Metodeemnene er normert til 10 stp, men her har studentene brukt veldig mye tid. Noen av studentene skulle ønske at det ble gitt mer enn 10 stp uttelling på metodekursene, men ser også at den «intense» opplevelsen er knyttet til arbeidsmengden i semesteret som sådan og ikke bare metodekurs.

Valgemnene 320-321-322: Disse emnene er alle på 10 stp og har mer eller mindre samme opplegg. Studentene opplever at emnene bare handler om å gjøre et «literature review» knyttet til forskningstemaer på instituttet og fortalte i fokusgruppa at de savnet struktur. På grunn av få studenter ble valgemnene slått sammen for dette kullet og dette opplevdes som problematisk, at det nærmest ble en form for selvstudium, ren oppgaveskriving og lite annet.

I fokusgruppa var det ulike innspill til hvordan man kunne ha løst problemet med valgemner med et så lite kull, men en grunnholdning var følelsen av redusert tilbud med så få studenter og opplevelsen av at dette var urettferdig (som en straff til hver enkelt fordi man var på et lite kull). På den ene siden etterlyser studentene flere samlinger, men hadde samtidig erfart at samlingene ikke fungerte så godt.

Vi hadde en diskusjon om disse emnene skulle bygge opp under masteroppgaven eller gå mer i dybden på instituttets sentrale områder. I emnebeskrivelsen går det fram at sistnevnte er det vesentlige og i så tilfelle ble det nevnt fra studentene at de kunne tenke seg at det kunne bli laget et opplegg hvor de fikk en presentasjon som bedre representerte bredden, på tvers av emnene. I kombinasjon (konkurranse) med SOS302 og SOS304 risikerer et så lite strukturert opplegg å bli salderingspost.

SOS303 Metode - statistisk analyse («kvantitativ»): Studentene opplever at de bruker mye tid på metodefagene, og litt for lite på «sosiologien», at metodefaget overskygger og det brukes mye tid på dette, obligatoriske innleveringer og så videre. Metodefagene oppleves større enn det man får uttelling for, særlig i kvantitativ hvor en ikke-tellende oppgave tar veldig mye tid (PC-lab med arbeid med Stata på master, etter kun kunnskap om SPSS på bachelor). Det er betydelig frustrasjon over eksamen i kvantitativ, hvor det ble gitt oppgaver som ikke har vært

vektlagt på forelesningene (hvor formel var sentrale). Emnet oppleves som bra og interessant (med god foreleser), men det er altså omfang og eksamensprofil som trekkes fram som utfordrende.

På mange måter er det i dette emnet et betydelig spenn mellom læringsmål knyttet til kunnskap og dem som står listet som ferdigheter. Studentene skal ha «avansert kunnskap om statistisk testteori, tabellanalyse, lineær regresjonsanalyse med vanlig minste kvadrats metode og logistisk regresjonsanalyse» heter det i kunnskapsdelen. Vektlegging av matematikken bak og forståelse av formel hører åpenbart hjemme her. For ferdighetsdelen heter det at studentene skal «(1) arbeida sjølvstendig med kvantitative data på eit avansert nivå, (2) gjennomføre alle stega i eit kvantitativt regresjonsbasert forskingsopplegg, (3) diagnostisere regresjonsbaserte analyser og være i stand til å utforme og vurdere analyser slik at dei er i tråd med regresjonsanalysens føresetnader, og (4) nytte sosiologisk teori i praktisk utforming av problemstillingar og testbare hypotesar på ein sjølvstendig måte». Forventningen om at eksamen reflekterer kunnskapsmål, mens øvingsopplegget er rettet mot ferdighetsmål synes rimelig, og at en gjennomgang av forholdet undervisning/eksamensform/tema bør foretas.

SOS304 Metode - kvalitative tilnærmingar («kvalitativ»): Studentene har opplevd dette som et intenst emne, med flere forelesere innom, bra fag innholdsmessig, men for stor pensummengde. Et par artikler om hver form for tilnærming (med vekt på hva som fungerer og ikke) gjorde det vanskelig å komme litt i dybden på de aktuelle diskusjonene. Den praktiske tilnærmingen, med et konkret empirisk prosjekt, opplevdes som positivt. Dessverre var emnet preget av enkelte «dårlige» (ferske) formidlere (hvorav noen «leste fra et ark»).

I emnebeskrivelsen (ferdigheter) går det fram at studenten skal kunne «(1) drøfte sentrale problem og prinsipielle utfordringar og moglegheiter ved bruk av ulike kvalitative tilnærmingar og metodar, (2) utforme og gjennomføre ei sjølvstendig kvalitativ studie under rettleiing og i tråd med gjeldande forskningsetiske normer; frå utvikling av problemstilling(ar), produksjon av data, analyse av kvalitative data til formidling av forskinga, og (3) kombinere ulike kvalitative metodiske tilnærmingar». Jeg har ingen grunnlag for å si at emnet ikke tilfredstiller dette, men det må kunne diskuteres om emnet har for stort omfang, eventuelt om en bedre koordinering med andre emner samme semester kan løse situasjonen som oppleves som stressende.

SOS340 Prosjektutvikling: Studentene peker på at forelesninger i 340 med forberedelse til oppgave kom veldig tidlig, og følte som overlappende med «kvalitativ» og dermed som unødvendig, som «et skall at teorier en måned etter at vi hadde hatt det i kvalitativ».

Det går fram av beskrivelsen av ferdigheter som skal oppnås i emnet, at studenten «skal (1) kunne utforme problemstillinger for masteroppgåva, (2) vurdere kva som er relevant faglitteratur, (3) søke etter relevant litteratur og utforme referanse- og litteraturlistar, (4) presentere forskingslitteraturen på eit avgrensa område, (5) søke NSD om løyve til å utforme ei eiga studie, og (6) utvikle ei projektskisse og ein prosjektbeskriving for eit mastergradsprosjekt». Det er all grunn til at disse seks elementene er sentrale i prosjektutviklingen, men tilbakemeldingene fra studentene antyder at for stor vekt er lagt på det metodiske i undervisningen av emnet.

Gitt tilbakemeldingen om et krevende SOS304 kan det kanskje vurderes om noe av innholdet i «kvalitativ» kan legges over i SOS340 for å unngå overlapp og for å lette SOS304. Med utgangspunkt i emnebeskrivelsene kan det synes som om temaer som etikk og problemstillingsutvikling går igjen i begge emnene, og da kanskje med mulighet for å dyttes over til SOS340. Metodekombinasjoner kan nok også tenkes å høre vel så naturlig hjemme i SOS340 som i SOS304. Et hovedpoeng må være å unngå overlapp i to påfølgende obligatoriske emner.

SOS301 Sosiologisk analyse («analysefaget»): Da jeg var i ferd med å avrunde fokusgruppa og spurte om det var noe mer vi skulle ta opp, stemte alle i kor: «analysefaget». Dette opplevdes som «veldig diffust», hvor studentene fortalte at de strevde i lang tid for å skjønne hva emnet handlet om. På mitt spørsmål om nettopp hva emnet handlet om var svaret i kor at «det vet ingen». Første utkast på oppgaven var alltid feil, men ingen visste hvordan og hvorfor. Temaet «forholdet mellom empiri og teori» opplevdes som vanskelig å finne ut av, selv om det ble klarere etterhvert hva man skulle gjøre. Studentene mener at de hadde trengt mer tid for å gå i dybden.

Studentenes spørsmål til faglærer om hva de kunne skrive om ga sprikende og uklare svar, ikke minst om de kunne gå utenom pensum (ulike monografier). Det blir pekt på behov for et mer håndfast verktøy. Rollen til de ulike bøkene var ikke klart og emnet manglet struktur, hvor alt ble forsøkt formidlet på én gang. Studentene peker på at sosiologisk analyse ikke er enkelt, at emnet var interessant og gøy (betraktet i ettertid i alle fall), men skulle hatt en tydeligere ramme. Studentene etterlyser et større mangfold av bøker, ikke bare arbeidssosiologi. Det

er ingen tvil om at emnet har vært nyttig og formidlet sosiologiske måter å tenke på, men samtidig at mer konkrete former for tilbakemelding underveis ville vært ønskelig.

I læringsutbytte står det at «Studenten kan på systematisk vis gjere greie for korleis empirisk forankra sosiologisk kunnskap vert skapt og korleis han vert presentert og grunngjeven i vitskaplege tekstar». Det er ingen tvil om at dette læringsutbytte er relevant og oppnåelig, men etter studentenes tilbakemelding synes det som om en langt tydeligere oppstart av emnet og dets mål og premisser trengs om man skal oppnå en slik mer generisk innsikt i forholdet mellom empiri og teori.

Studiemiljøet

Studiemiljø er svært viktig for gjennomføring (gjennomstrømming) og bidrar også til at studentene kan være bidragsyttere til instituttmiljøet som sådan. I fokusgruppa var det to temaer som ble tatt opp, kontakt med instituttet (faglærere) og hjemmefølelse der, samt samhold og miljø i sitt eget kull.

Deltakelse i instituttet: Studentene er mest på instituttet for forelesninger, men føler seg også hjemme ved at de kan bruke tomme kontorer eller møterommet for eksempel til avslutninger, og at for eksempel fagutvalget kan låne seminarrom. De opplever denne tilgangen som en av de store forskjellene fra bachelor til master.

Samtidig opplever de at en rekke ting arrangeres på instituttet, men som ikke er så lett å finne ut av. De savner sånn sett å delta i et levende fagmiljø og få en slags uformell inngang til sosiologien, heller enn bare ensidig fokus på hva de «må gjøre» som studenter (som øvinger i metodefagene som krevde mye innsats).

Studentene forteller også at de opplever instituttet som et miljø med fysisk åpne dører, men det er delte meninger i fokusgruppa hvor åpne disse i realiteten er, siden de oppfatter de vitenskapelig ansatte som travle. Uansett om dørene er fysisk lukket eller åpne, opplever mange av studentene i kullet at det ikke nødvendigvis er greit å banke på.

Kullet sitter samlet på samme lesesal, er bare 8 studenter og sånn sett skuffende lite, men de blir dermed godt sammenkoblet. Med et så lite kull kan man sitte samlet på én og samme lesesal. Lesesalen oppfattes som en viktig samlingsplass,

hvor studentene kommer og går, men det er alltid noen der. I tillegg sitter mange hjemme og noen kommer til lesesalen for å være sosial. Det sosiale aspektet kan gå utover konsentrasjon, med de jobber med å skjerpe disiplinen, mener at det er lov å hysje, og forsøker å jobbe inn at «lunsjrommet» heller enn lesesalen brukes til prat. At man sitter i samme etasje som neste kull kan også skape gode koblinger på tvers.

Kullet har gitt feedback til instituttet og foreslått sosiale sammenkomster som ønsker nytt kull velkommen. Dette har skjedd for kullet etter, hvor det har blitt arrangert felles lunsj på instituttet for å ønske de nye masterstudentene velkommen. Studentene peker på at de da kunne legge merke til mange nye ansikter også blant de ansatte. som også var et bidrag til å bli kjent med instituttet.

Studentenes tilbakemeldinger til instituttet: Studentene opplever at de blir lyttet til i de situasjonene de har forslag til endringer ved instituttets praksis.